

אדל (בגבה למצלמה) ואווה.
השתקפות הדדית אינסופית
צילום: Tina Linster

אדל וחווה

האחת גבוהה והשנייה קטנת ממדים, האחת גבר שחי כאשה והשנייה אשה מלידה, אבל חוץ מזה הן זהות בכל: בקרחת, באיפור הכבד, בבגדים וביצירה המשותפת. ביקור בסטודיו של אדל ואווה, הצמד שהפך את עצמו לאמנות, את האמנות לחיים, ואת החיים לבמה
שחר אטואן, ברלין

מה דקות לתוך הביקור בסטודיו של צמד האמניות הגרמניות אווה ואדל, בכנין מגורים ברובע שרלוטנבורג שבמערב העיר, כבר קשה שלא לשים לב: השתיים נוטות להתייצב זו לצד זו בסדר קבוע - אווה משמאל ואדל מימין לה. "זה הסיפור הרשמי שלנו", אדל מסבירה בחיך, ומבהירה כי ההעמדה המסוימת הזאת לא נובעת מחישוב יתר או ממאמץ מיוחד, היא התחילה במקרה והשתרשה עם השנים. אלא שאפילו מבקר לרגע מבחין שיש כאן הרבה יותר מכך: ההעמדה הקבועה היא רק אחד הצדדים של תיאום זוגי מופלא.

התיאום המושלם מוזקק לעין כבר ברגע שהשתיים פותחות את הדלת. בחליפת חצאית תואמת בצבע בורדו ובנעלי עקב אחידות, ראשיתן קירחים, פניהן מאופרות בהתאמה ולשתייהן סיכת פרחים וזה על דש המקטורן, עגילים וזהים ומחרוזות פנינים, מקבלות אווה ואדל את פני האורח, והעין הזרה - כמו מכוח עצמה - מתחילה לדלג בין השתיים, משעשעת את המוח במשחק חופשי של "מצא את ההבדלים". לבסוף היא מוצאת הבדל אחד: מיקומם של כמה מאבירי הלבוש. אם הסיכה של אווה מוצמדת לדש השמאלי, אדל

המשך מהעמוד הקודם

מימין בכיוון השעון: עבודה של אווה ואדל על פי צילום ממיצג החתונה שלהן, 1991; מתוך "Hellas", סרטן המשותף הראשון, 1989; מימין: טארגט, עבודה משותפת מ-2010; למטה: אווה ואדל ליד האוטובוס הוורוד שבו יצאו למסע. רוצות להעביר מסר של אהבה וצחוק צילום: VG

הן מגדירות את עצמן כמי שהגיעו מן העתיד באמצעות מכונת זמן, ובעתיד הרחוק ישובו אליו. ביחד, הן מקוות

ושלח אליהן את הצילום. באופן טבעי, התגובות עליהן מעורבות: יש שמוקסמים עדיין מנוכחותן המלאכותית, ויש שרואים בהן שריד עיקש לצורת אמנות שזמנה עבה כך או כך, בקרב חוגי האמנות כברלין הן הפכו למוסד זה מכבר, צמד פנים מוכרות שניתן לראות כמעט בכל פתיחת תערוכה בעיר.

נציגות מהעתיד

הן נפגשו ב-1989, מפגש שהן מסרבות לתאר במונחים ממשיים. במקום זה הן מעדיפות להגדיר את עצמן כמי שהגיעו מן העתיד באמצעות מכונת זמן, ואשר גם ישובו אליו, ביחד, הן מקוות. בתערוכה מקיפה שיעלו במוזיאון לאמנות מודרנית בפריז בשנה הבאה הן יציגו, בין השאר, את עבודת הווידאו הראשונה שיצרו במשותף באותה השנה. הן צילמו אותה כסרט מסע באיטליה, בשעה שטיילו באזורים כפריים, מאלטרות אביזרים ותלי בושות מאמצעים שנקלעו לידיהן, מתעדות דימויים שנקרו בדרך. "למשל, כשחלפנו על פני סוס לבן ששתה מהנהר היינו חייבות לעצור ולצלם אותו", מסבירה אדל, שבין השאר נראית בסרטון הזה בפנים מוזהבות או שרועה עירומה, גופה מאופר בלבן, על גזע עץ עתיק. בעבודה הראשונה הזאת, שנקראת Hellas, משחזרות השתיים דימויים הנקשרים למיתוס הרמפרודיט, הדמות המיתולוגית בעלת סימני המין הוורודיים והנקביים המייצגת את המין השלישי. וזה לא מקרה. העניין שגילו כבר אז בנוילות מגדרית נגזר מהעובדה שאווה,

גבר גדול, שאינו טרנסקסואל ולמרות זאת נחשב לאשה. הרוחניות הנשית שלו הביסה את גופניותו הגברית."

כיצד אם כך הן מתמודדות עם מה שאדל מגדירה "הנרטיב הנוצרי שלפיו אם אתה שור נה נגור עליך לסבול"? "אנחנו מרבות לחייך לאנשים שאנחנו פוגשות", אומרת אדל, "אנחנו מאמינות שחיוך הוא עבודת אמנות שמסוגלת לשנות מציאות."

אל עבודת האמנות שלהן, על החיוך וכל האביזרים שמסביב, התחיל הציבור להתוודע כשנתיים אחרי היכרותן, באביב 1991. אדל ואווה - השם הראשון ניתן על ידי זוג הורים, השני הושאל משמה של האשה הראשונה בהיסטוריה - קיימו אז טקס נישואים פומבי במוזיאון מרטיץ גרופיוס באו בעיר. הטקס היה מיצג אמנותי, והשתיים הגיעו אליו במכונית

המוכרת כיום בגרמניה כאשה על פי חוק, נולדה וחיה בגוף של גבר. במשך שנים היא ניהלה מאבק ציבורי על זכותה להיות מוכרת כאשה לכל דבר, ומאבקה הסתיים רק ב-2011, עם החקיקה שהתירה לטרנסקסואלים לשנות את רישום המגדר שלהם במשרד הפנים גם בלי לשנות את מינם הביולוגי.

החקיקה לא שמה קץ כמוכחן להשדנות או לעוינות הציבורית כלפי מי שמסרב להתאים את הופעתו הציבורית לסדר המגדרי המקור בל - ובהופעתן של אווה ואדל, כפי שכתבה האוצרת וחוקרת האמנות הפולנייה מריה אנה פוטוקה, מגדר הוא אכן המאפיין המתעתע ביותר. "לפנינו שתי נשים קירחות, לבושות בבגדים תואמים; שתיהן מסתרות מאחורי שכבה עבה של איפור, פניהן קורנות בחיוך כן, ושתיהן מפגינות רוך זו כלפי לזו וכלפי הסובבים אותן", כתבה פוטוקה. "מאחורי הדימוי הזה מסתתר גוף של אשה קטנה ושל

המשך מהעמוד הקודם

גיחה מחוץ לבית, ואפילו בביקור התקופתי אצל רופא השיניים היא לא מתרופפת כהוא זה. ואולי זה לא מפתיע בהתחשב בכך שהן אינן עושות את ההפרדה בין תוצרי האמנות שלהן לחיי היומיום. "כשבילנו יש דבר גדול אחד, שכל היבט בו הוא אמצעי שונה להבעה", אומרות האמניות ושבות וחוזרות על משפט שכבר השמיעו לא אחת בשיחה: *Wherever We Are Is Museum*.

וכיום, כשהרשתות החברתיות מספיקות את 15 דקות התהילה לכל אדם ומצמצמות פערים בין ייצוג אמנותי לחיים, אתן לא חשות מאוימות?

אדל: "כיום כל אחד יכול להופיע ולהציג לעצמו דמות, אבל טיבו של מעשה האמנות נעוץ בהתכוונות".

כדי להגדיר את מעשה האמנות שלהן הן מרבות להשתמש במונח *Futuring*. אווה מסבירה שתמיד חיפשו מלה נוספת, חדשה, למושג "אמנות", בין השאר משום שחשו שהן חוצות גבולות רבים, הן של מגדר והן בין אמנות גבוהה ופופולרית. "הסיומת *ing* חשובה מאוד כי היא מציינת עשייה ותנועה", מסבירה אדל ומאפיינת את פיוצ'רינג כתנועה והתקדמות מתמשכות לעבר העתיד. אווה מוסיפה שזו דרך לחשיבה חיובית. "עם השנים הופענו המון במדיה וזה עוזר לנו לקדם שינוי חיובי בעולם, להפיץ מסר של סובלנות. והיום, כשכל אחד יש מצלמה בנייד, אנשים מסייעים לנו בהעברת המסר הזה".

בשנת 2013 הן גם הטמיעו את המונח הזה במרחב הגרמני הלכה למעשה, כשהציבו אותו בצורת כתובת ניאון ורודה על גבי אחת מארובותיו של מפעל ישן במרכז העיר. כעת ניתן לצפות בו מחלקים מרוחקים בברלין, ביחוד בלילות. אבל ניאון מנצנץ למרחקים הוא לא הדרך היחידה שבה הונצחו אווה ואדל. הוכיח זה מוחצת למיסודן כתופעה תרבותית ניתנה באותה שנה בדיוק גם באחד מספרי הליבה של משרד החינוך הגרמני. על כפולת עמודים בספר מופיע טקסט המתאר את החיים כסוג של אמנות, ואת אווה ואדל כמי שבראו את חייהן בכוחות עצמן. בסופו הוא גם מפנה לתלמידים שאלה: כיצד הם מתכננים להציג את חייהם. "זה ספר על אתיקה ודת שמשרד החינוך מוציא לאור", אומרת אדל ומתקשה להסתיר את נימת הפליאה. "זה ספר נהדר, ואני חושבת שזה קסם קטן, עצם העובדה שאנחנו מופיעות בו", מוסיפה אווה.

כעת הן שוקדות על הקמת קרן שתנציח את פועלן ותטפח את מורשתן לאחר מותן, כלומר לאחר שישובו אל העתיד. הקרן, שתיקרא על שמן, תעניק מימון למחקרים אקדמיים ותתמוך באמנים צעירים. דבר נוסף שהן מצפות מהקרן להוסיף לעולם, בעקבותיהן, הוא אהבה וצחוק. "אנחנו אוהבות לצחוק, ואנחנו מאמינות שלגרום לאנשים לחייך ולצחוק זו צורה גבוהה של אמנות", אומרת אדל. ואווה מוסיפה: "ליצור אמנות זה לא מספיק. צריך להיות אותה".

בגדים ואביזרים נלווים, רבים מהם ורודים. באופן טבעי, כל אחד מהם מופיע פעמיים: אחד לאווה, אחד לאדל.

מה פשר החיבה הזאת לורוד?

אדל: "היום, כ-2015, האופנה מפותחת ומגוונת מאוד, אבל כשנפגשנו, ב-1989, זה לא היה המצב. אנשים, ביחוד בגרמניה, לא אהבו את הצבע הזה. כשקיבלנו את ההחלטה להתלבש באופן זה, הבנו שאנחנו מעוניינות לחגוג את האחרות שלנו ובחרנו בצבע הוורוד, שבזמן השלטון הנאצי שימש לסימון של אחריים מבחינה מינית. זה מעניין שבמשך שנים אורחי גרמניה שימרו סלידה עמוקה מהצבע הזה, ככל הנראה גם בגלל הויהוי שלו עם פשע הנאצים, למרות שמעולם לא דיברו על כך מפורשות. על כל פנים, באותה תקופה לא היה אפשר למצוא שום בגד או אביזר בצבע הזה, וזה כמובן רק עודד אותנו לשאת אותו בגאון".

מאז ועד עתה הן מנהלות יומן מלתחה, שבו הן מתעדות מה לבשו בכל יום ומה ילבשו בימים הבאים. זה עוזר להן בתיאום ההדדי ומונע חזרה על אותה הופעה באירועים שקהליהם חופפים. ההשגחה הזאת על תואם חיצוני היא מחמירה במיוחד. היא תקפה לכל

הן מנהלות יומן מלתחה ומתעדות מה לבשו בכל יום ומה ילבשו בימים הבאים. ההשגחה על תואם חיצוני תקפה לכל גיחה מחוץ לבית, אפילו לביקור התקופתי אצל רופא השיניים

ששמותיהן רשומים על לוחות הרישוי שלה (בשנה הבאה, בתערוכה בפריז, הן מתכננות לציין את חתונת הכסף שלהן). צוותים רבים של התקשורת הורה סיקרו את טקס הכלולות ההוא, גם משום שהיה יוצא דופן וגם משום שהיו אלו ימיה הראשונים של ברלין המאוחדת שלאחר נפילת החומה.

זמן קצר לאחר מכן הופיעו צמד האמניות בתוכנית הבידור והתרבות "יורוטרזש" של ערוץ 4 הבריטי, והופעת האורח הזאת הובילה אותן להרפתקה חדשה: במשך חמש שנים, 1997-2002, היו השתיים אורחות קבע בתוכנית הפופולרית ותרמו לה סרטונים הזויים שכללו ריטואלים משונים, כמו למשל הליכה עם קליפת בננה או דג על ראשיהן הקירחים. "איש לא הבין באמת מה אנחנו עושות, אפילו לא אלו ששילמו לנו", אדל מחייכת. "אבל יצרנו סרטונים ששודרו למיליוני בתי אב ברחבי אירופה, וזה היה ב-1997, הרבה לפני יוטיוב". את הסרטונים הללו הן יצרו במהלך מסעות שערך ברחבי אירופה בקרוואן ורוד שנשא את הכיתוב *Eva & Adele Futuring Company*. אווה מתארת אותו כאולפן הוליוודי בוועיר אנפין שאפשר להתאפר בו, לצייר, לישון ולאכול. במקביל, הן החלו לפתח את "פרויקט הפולרויד", סדרה של מאות דיוקנאות עצמיים. "מדי בוקר היינו מתארגנות לציילום פולרויד משותף, וההכנות כללו שלוש שעות של גילוח, ציור ואיפור על הפנים", מסבירה אווה ועיניה נדלקות: "בעצם אנחנו עשינו סלפי לפני עידן הסלפי".

מאז הן הציגו את יצירותיהן – פסלים ותמונות – בעשרות תערוכות יחיד ותערוכות קבוצתיות, ברחבי גרמניה אבל גם בכירות אירופיות, בארצות הברית ובדרום אמריקה, ולא חדלו להיות מוקד עניין לתקשורת. "כשאנחנו בחוץ אנחנו מצולמות ומתראיינות וזה מתיש לפעמים. כשאנחנו חוזרות לסטודיו אנחנו אוהבות להירגע ולהתרכז ולחשוב על מה שקרה", מספרת אווה.

ואיך אתן מחלקות את העבודה ביניכן?

אדל: "אנחנו עושות הכל יחד. זה לא משנה של מי היד שמציירת, או מי הגתה את הרעיון המסוים. בסופו של דבר זו עבודה של שתינו. אני האסיסטנטית של אווה, ולהיפך".

וכשאתן עובדות בסטודיו אתן לא לבושות כך, נכון?

"לא, מה פתאום. מדי העבודה שלנו בסטודיו דומים, אבל לא זהים", אדל אומרת ומגניבה מבט לעבר אווה. "אווה היא קצת יותר ביזארית ממני", היא מוסיפה, ושתיהן פורצות בצחוק מבוש. "אווה אוהבת שככות לא רק בציורים, אלא גם בהלבשה התחתונה". על ההעדפות המשותפות והנפרדות בתחום ההלבשה אפשר ללמוד קומה אחת מעל הסטודיו, שם נמצא חלל המגורים שלהן. לאחר שאנחנו מטפסים אליו אווה ניגשת לארון קיר גדול, פותחת אותו וחושפת שלל